

## TÜRK TİCARET KANUNU TASARISI VE İÇ DENETİM

**Ali Kamil Uzun, CPA, CFE**

TBMM Adalet Komisyonu'nda görüşülmekte olan Yeni Türk Ticaret Kanunu Tasarısının, ülkemiz ticari hayatı için önemli bir değişim sürecini başlatacak yenilikçi niteliği ile yasallaştığı takdirde, yönetim ve denetim adına ciddi sonuçları olacağı öngörülmektedir.

Tasarının genel olarak değerlendirilmesinde ilk dikkatimizi çeken yönü, sade ve anlaşılır türkçe ile kaleme alınmış olmasıdır. Bu özelliği ile kurumsal yönetim ilkeleri esas alınarak hazırlandığı ifade edilen tasarı, herkes tarafından kolay anlaşılır dili ile kurumsal yönetimin temel aktörleri için avantaj teşkil etmektedir. Pay ve menfaat sahiplerinin hak ve sorumluluklarının sade ve anlaşılır bir türkçe ile ifade edilmesi, yeni kanun tasarısının hukuki uygulamasında taraflara kolaylık sağlayacaktır.

Kanunun, kurumsal yönetimin taraflarını oluşturan pay ve menfaat sahipleri, yönetim kurulu, kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ile ilgili yaklaşımları incelendiğinde ; pay sahipliği haklarının kullanımının kolaylaştırıldığı, bu hakların daha güçlü bir şekilde korunduğunu ifade edebiliriz. Pay sahiplerinin genel kurulda temsili, kurumsal bir anlayışla düzenlenmiştir. Pay sahiplerine eşit işlem yapılması ilkesi, açık bir hükümle Tasarı'da yer almıştır. Pay sahibinin şirkete borçlanması yasaklanmış, böylelikle pay sahibinin ortaklığın kaynaklarını kötüye kullanması güçleştirilmiştir.

Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık için işletmeler ve özellikle sermaye ortaklıkları “küçük-büyük işletme” ya da ”küçük-büyük sermaye ortaklığı” biçiminde sınıflandırılarak, her bir sınıf açısından farklı bir muhasebe düzeni ve denetim anlayışı getirilmektedir. Kamuyu aydınlatma ilkesine ağırlık verildiği ve özellikle bilgi toplumu hizmetleri ile kurumsal bilgilerin şeffaflaşması amaçlanmaktadır.

Menfaat Sahipleri kavramının benimsendiği, bu kavram kapsamına giren menfaat gruplarının haklarının daha güçlü bir teminat altına alındığı, yöneticilerin şirkete verecekleri zararın sigortalanmasına imkan verildiği görülmektedir.

Öte yandan, yönetim kurulunun etkin, verimli ve hesap verebilir bir şekilde çalışması ön plana çıkarılmıştır. Profesyonel yönetim teşvik edilmiştir. Bu çerçevede “executive- non executive” yönetici ayırımına yer verilmiştir. Yönetim kurulu üyelerinin en az yarısının, tek kişilik yönetimde ise yöneticinin yüksek öğrenim görmüş olması zorunlu tutulmuştur. Hisse senetleri borsada işlem gören şirketler için “Tehlikelerin Erken Teşhisi Komitesi” kurulması zorunlu tutularak risk yönetimi öngörülmüştür.

Yukarıda bölümler halinde özetlediğimiz hususlardan da anlaşılacağı üzere kanun tasarısı kurumsal yönetim ilkeleri esas alınarak hazırlanmıştır.

Tasarıya göre, tüm ticari işletmelerin muhasebe düzeninde, uluslararası finansal raporlama standartları ışığında hazırlanan Türkiye Muhasebe Standartları esas alınacaktır.

Tasarının denetim ile ilgili bölümleri incelendiğinde ise, mevcut kanunda yer alan murakıplık müessesesinin kaldırıldığı, mali denetimin dış denetçiler tarafından gerçekleştirileceği görülmektedir. Şirketlerin ölçeğine göre, bağımsız denetim kuruluşu, SMMM ve YMM tarafından denetlenmesi gerekmektedir. Denetçinin belirli süre sonunda rotasyona tabi olduğu, denetçinin vergi danışmanlığı hariç başka hizmet sunamayacağı tasarıda belirtilmektedir.

Anonim ortaklığın ve şirketler topluluğunun mali tabloları ve yıllık raporunun denetçi tarafından denetleneceği, bu denetimden geçmeyen mali tablolar ve yıllık raporun düzenlenmemiş hükmünde olacağı tasarıda yer almaktadır. Söz konusu tablo ve raporlarda denetim sonrasında yapılan değişikliklerin de denetçinin onayına sunulması gerekmektedir.

Denetçi tarafından sunulacak olan denetim raporunda; yönetim kurulunun yasalara uygun hareket edip etmediği, şirketin varlığını tehdit eden olguların bulunup bulunmadığı, ticari defterlerin hukuka uygun tutulup tutulmadığı, finansal tabloların ve yıllık raporun dürüstlük ve şeffaflık ilkesine uygun düşüp düşmediği, denetimin kapsamı ve niteliği belirtilecektir. Yeni Ticaret Kanunu tasarısında, denetçi görüşünün önemli bir işlevi bulunduğu görülmektedir. Denetim sonucu, denetçi olumlu veya olumsuz görüş, şartlı görüş verebilir ya da görüş vermekten kaçınabilir. Denetçi görüşü, genel kurul kararlarını ve yönetim kurulunun görevde kalıp kalmayacağını etkileyici niteliktedir. Olumsuz denetçi görüşü sonucunda yönetim kurulunun istifa etmesi gerekecektir.

Kısaca özetlemeye çalıştığımız ticaret kanunu tasarısının; şeffaf ve kurumsal ticaret düzeninin sağlanması, AB ve Basel II düzenlemelerine uyum için kurumsal yönetim, etkin denetim ve risk yönetimine ilişkin hükümleri ile ülkemiz ticaret hayatı ve iş dünyamızda gece-gündüz farkı gibi çok farklı yeni bir dönemi başlatacağı anlaşılmaktadır. Geleceğin bugüne kadar alışlagelen düzenden farklı olacağı bu yeni dönemde kurumsal varlığın sürdürülebilirliği, yeni fırsatların değerlendirilebilmesinde, iç denetim faaliyeti, risk yönetimi ve kurumsal yönetim yaklaşımının önemli rolü bulunmaktadır. Kurumsal yönetim, risk yönetimi ve denetlenebilir olmanın sorumluluğu ise yönetim kuruluna ait olacaktır. Yönetim Kurulu'nun bu sorumluluğunu etkin bir biçimde yerine getirebilmesi için, şirketlerde mutlaka iç denetim faaliyetine ihtiyaç olacaktır. İç denetim faaliyeti ile muhasebe ve mali raporlama sisteminin işlerliği, güvenilirliği, iç kontrollerin yerindeliği, risk yönetiminin etkinliği makul bir güvence ile sağlanabilecektir. Tasarının etkinliğine özel önem verdiği dış denetimin beklenen sonucu doğurabilmesi için iç denetim faaliyeti ile ilgili düzenlemelerinde yasanın ilgili bölümlerinde yer alması gerektiği görüşündeyiz.

Bu konuda Türkiye İç Denetim Enstitüsü tarafından TBMM Adalet Komisyonu'na sunulan teklifin değerlendirilerek gereğinin yapılmasını, şeffaf ve kurumsal ticaret düzeninin ifadesi yeni Türk Ticaret Kanununun amacına ulaşması için talep ediyoruz.

İnsan gücümüzün profesyonel değeri, işletmelerimizin kurumsal değeri ve Ülkemizin rekabet gücü yeni Türk Ticaret Kanunu tasarısının öngörüldüğü biçimde uygulaması ile mümkün



olabilecektir. Uygulamanın temel başarı faktörlerinden birini ise, şirketlerde iç denetim faaliyetinin varlığı oluşturacaktır.

Her şeyin incelikle düşünüldüğü bir tasarıda iç denetim ile ilgili düzenlemelerinde yer alarak Ülkemizde örnek teşkil edecek katılımcı bir kanunlaşma sürecinin eksiksiz tamamlanacağına inanıyoruz.

**Ali Kamil UZUN, Deloitte Türkiye – Yönetim Kurulu Danışmanı** ([akuzun@deloitte.com](mailto:akuzun@deloitte.com))

Makale, İç Denetim Dergisi – 2006 Sonbahar – 16. sayısında yayınlanmıştır.